

Pruimenpage

Satyrium pruni

De pruimenpage is sinds 1971 een verdwenen onregelmatige standvlinder. In het verleden is hij in vier gebieden gevonden, de meeste waarnemingen komen uit het zuiden van Limburg.

Levenscyclus en gedrag

De waardplant van de pruimenpage is vooral sleedoorn, al worden ook pruimenbomen gebruikt. De eitjes worden in juli afzonderlijk afgezet op twijgjes van één- tot vierjarig hout; maar ze zijn ook gevonden op oudere bast. Poppen liggen open op een twijg of blad, gecamoufleerd als vogelpoepjes. (EMMETH & HEATH 1990).

Vlinders zijn vooral 's middags bij zonnig weer actief; de rest van de dag rusten zij in de toppen van sleedoorns. De dichtheid aan vlinders kan vrij hoog tot zeer hoog zijn, circa 16 tot 260 individuen per ha. Opmerkelijk is dat populaties in kleinere gebieden in een hogere dichtheid vliegen; grotere populaties hebben een lagere dichtheid. De belangrijkste voedselbron voor vlinders is vermoedelijk honingdauw. Daarnaast worden ze wel eens nectardrinkend gezien, bijvoorbeeld op braam of liguster. Het gedrag van de mannetjes wordt wel vergeleken met dat van het groentje. Zij zitten op de uitkijk op 1,5 m of hoger, vooral op takjes van sleedoorn die uitsteken. Ook scholen mannetjes samen en als een vrouwtje passeert wordt ze achtervolgd. (EMMETH & HEATH 1990, EBERT & RENNWALD 1991A, BINK 1992).

Vliegtijd en overwintering

De pruimenpage vliegt in één generatie tussen begin juni en half augustus, iets eerder dan andere kleine pages. In Zuid-Duitsland worden de meeste vlinders in juni gezien; midden juli is zij daar al uitgevlogen. In Engeland vliegt de soort tussen midden juni en midden juli. Waarnemingen uit augustus zijn in beide gebieden zeldzaam. Uit Nederland is van zeven vlinders de maand waarin zij vlogen bekend. Drie vlinders zijn in augustus gevonden: dit wijst op

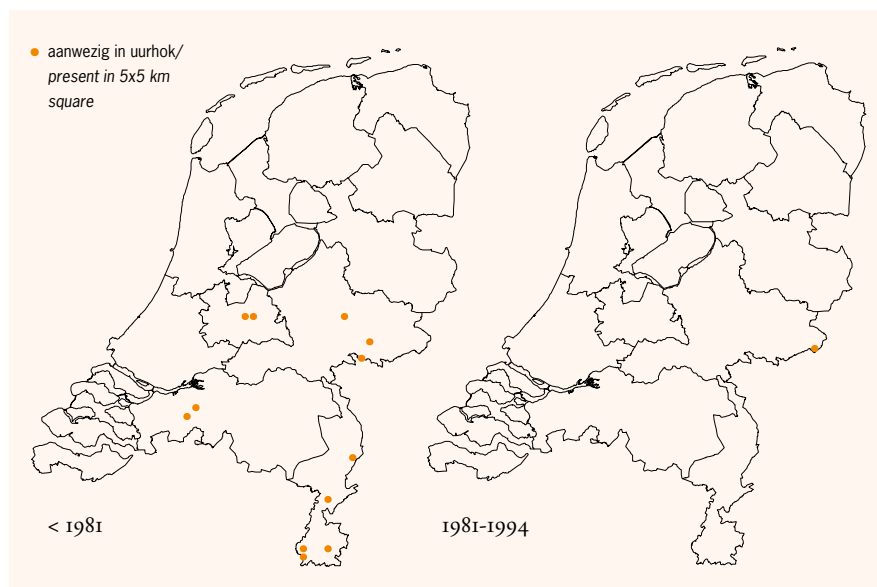
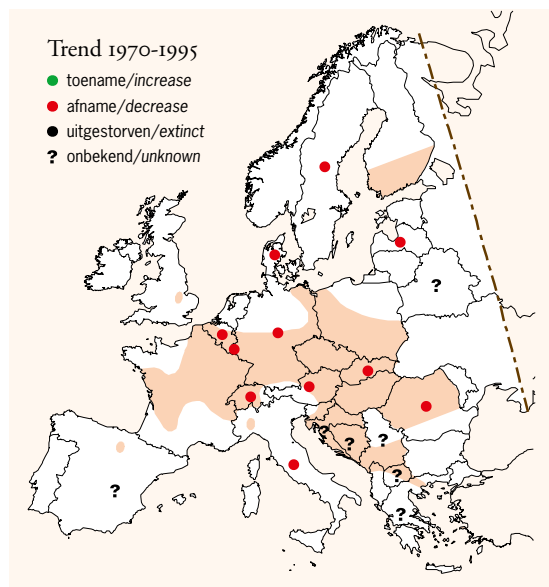
zwervers. De overige waarnemingen zijn uit juli en er zijn geen waarnemingen uit juni. Vermoedelijk heeft de pruimenpage hier dan ook later gevlogen dan in Zuid-Duitsland. De uiterste data waarop een vlinder is gezien zijn 4 juli en 15 augustus. De soort overwintert als eitje. (TAX 1989, EMMETH & HEATH 1990, EBERT & RENNWALD 1991A)

Leefgebied

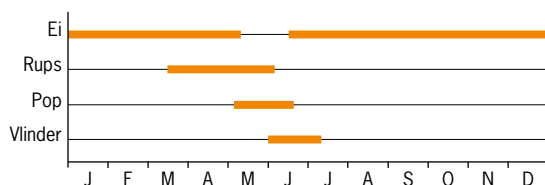
De pruimenpage leeft bij grotere oude sleedoornstruwelen op beschutte maar zonnige plaatsen zoals in bosranden, open plaatsen in bossen of luw gelegen hellingen. Vaak zijn de vliegplaatsen op het zuiden georiënteerd. Ook wordt de soort wel eens bij pruimenbomen gevonden, bijvoorbeeld in kleinschalige boomgaarden. Hij leeft geregeld in kleine populaties op geïsoleerd liggende plaatsen.

Mobiliteit, verspreiding en trend

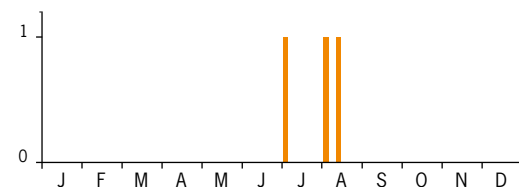
De pruimenpage wordt in de literatuur vermeld als honkvast. Volgens Heath et al. (1984) is deze soort zelfs niet in staat binnen hetzelfde bos geschikt leefgebied te koloniseren.

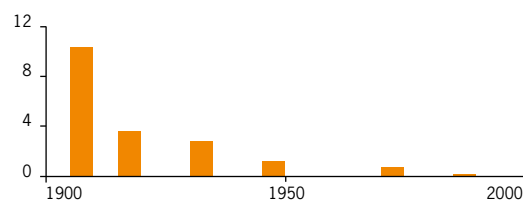
Stadia-diagram /
Life cycle diagram
(respectively egg, caterpillar,
pupa, imago)

Vliegtijd /Flight period

Trend 1900-2000

Maar dat hij wel degelijk zo nu en dan in staat is om te zwerven, bewijst de waarneming uit 'Friesland' (niet op de kaart) en die van 4 augustus 1990 uit Winterswijk.

Van geen enkele dagvlinder is de status van het voorkomen in Nederland zo lastig te bepalen als bij de pruimenpage. In totaal zijn er zestien waarnemingen bekend. De eerste gedateerde waarnemingen stammen uit de jaren zestig van de 19e eeuw, toen er vlinders bij Maastricht en Breda zijn gevonden. Omdat de soort weinig zwerft, werd hij in het verleden tot de (uitgestorven) standvlinders gerekend en veronderstelde men dat de waargenomen vlinders van inlandse populaties afkomstig moesten zijn. Hierop kwam kritiek. Vrijwel alle waarnemingen betroffen een enkel individu en veel waarnemingen werden gedaan met grote tussenpozen. Daarna werd de pruimenpage tot de zwervers gerekend. Maar ook deze status is weinig bevredigend. De zestien waarnemingen zijn niet willekeurig over Nederland verdeeld, maar liggen geclusterd in vier regio's: de omgeving van Breda, de Utrechtse heuvelrug, de omgeving van Doetinchem (GE) en in Limburg. Bovendien zijn ook van andere kleine pages, zoals de iepenpage, steeds slechts en-

kele individuen gevonden.

In deze atlas wordt de pruimenpage als een (verdwenen) onregelmatige standvlinder beschouwd. Mogelijke zijn er populaties geweest op plaatsen waar meerdere vlinders bij elkaar zijn gezien, zoals bij Maastricht in de 19e eeuw en bij Montfort (LI) in 1971. Daarnaast is de soort bij Gronsveld (LI) in 1933 en 1934 twee jaar achtereenvolgend gezien, wat wijst op voortplanting. Ook de overige waarnemingen liggen bijna alle qua periode en gebied dicht bij elkaar: de twee waarnemingen uit de omgeving van Breda zijn uit het midden van de 19e eeuw, de twee waarnemingen uit de omgeving van Zeist zijn uit 1906 en 1907 en de drie waarnemingen uit de omgeving van Doetinchem zijn uit het midden van de 19e eeuw. In de periode tussen 1934 en 1971 is hij slechts eenmaal waargenomen: op 2 juli 1946 bij Wijlre (LI). De dichtstbijzijnde populaties vliegen op dit moment in de zuidelijke Ardennen, de Eifel en de omgeving van Osnabrück. De soort wordt in een groot deel van Oost- en Midden-Europa gevonden, maar is nergens algemeen.

Bescherming

Op Europese schaal is de pruimenpage niet bedreigd. Uit Wallonië en Duitsland wordt een achteruitgang gemeld; in Groot-Brittannië komt de soort in een relatief klein gebied voor, maar is het voorkomen stabiel. De soort staat op de Waalse en Britse Rode Lijst. In Duitsland staat de soort niet op de Rode Lijst, maar wel in de categorie 'bijna bedreigd'.

De oorzaak van het verdwijnen van de soort uit Nederland is onbekend. Vermoedelijk is het landgebruik op veel plaatsen te intensief en ontbreken bij veel bosranden goed ontwikkelde zoomvegetaties met sleedoorstruweel. Ebert & Rennwald (1991) constateerden dat de vlinder verdwijnt op plaatsen waar de land- en bosbouw worden geïntensiveerd.

SUMMARY

Black Hairstreak *Satyrium pruni*

Satyrium pruni seems to have been an irregular resident; only sixteen records exist. There have probably been populations near Breda, Zeist, Doetinchem and in the south of the province of Limburg. The last sighting was in 1990 near Winterswijk, in the province of Gelderland.